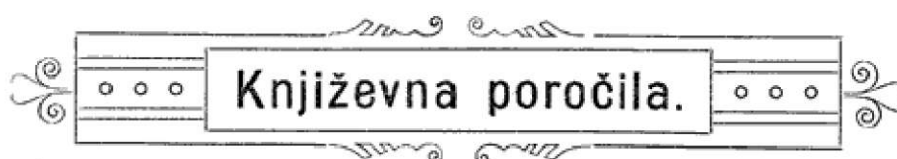

17. junija 1834 bratu Matiji: „Kai rëzhfeh, ali bi fe ne moglo to (= uvedba „Zhefke ortografie“) tudi per naf s zhafama narediti. Ali bi ne blo boljſhi, de bi fe mi v' ortografii drugim ſlovenam blishali?“ (Preš. Album 765); toda Gajeva „Kratka osnova“ je ostala med Kranjci menda sploh precej neopažena, Čelakovskega „dobrohotni nasvet“ je Metelko odločno zavrnil,¹⁾ a tudi Čop je dostavil obrambi čeških č, ž in š proti Metelku: „Vendar ni smo ravno mnenja, da bi se morali... (č, ž, š) mesto zh, sh, fh takoj uvesti“²⁾ in je odgovoril najbrž tudi bratu: novih pravopisov je bilo vse sito in privlačnost Gajevega primera še ni bila dovolj močna...

(Dalje prihodnjič.)

Vojeslav Molè: Ko so cvele rože. V Ljubljani 1910. Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. M. 8°. 135 str. Cena broš. 2 K, vez. 3·20 K in 3·50 K.

Slava bogovom neumrjočim! Ladja naše književnosti plove s krepkim vetrom. Ne mislim pa toliko na rodovitnost pisateljev, na število knjig, ki jih izdajajo naši založniki, ampak imponirajo mi mogočne brazde, ki jih reže naš ponosni literarni brod, da se daleč razgrinjajo na levo in na desno. Saj ga pa vodijo kapitanimožaki in na krmilu sede izšolani in od narave poklicani strokovnjaki. V mislih imam kritike, mlade in ponosne, ki zdaj stoje na mostiču ob busoli in velevajo smer, zdaj sede pri kolesju in kontrolirajo kurz. Seveda sedi tupatam pa krmi še kak doslužen podčastnik (= profesor), ali ta rod izumira, hvala Bogu, če se ne motimo. Resnično opravičeno je pobijati kritika, ker je član gotovega stanu, kakor je brez dvoma zdrava prikazen, da se deli naša književnost ne samo po političnem prepričanju, ampak celo po žurnalih, ki zastopajo ta ali oni — kurz. Res, lepo se diferencira naše kulturno življenje, da bi se le tako tudi — integriralo... Pa še to lahko povem naglas, da naši mlajši krmarji po poklicu in rokodelstvu ne vrše dovolj vestno in resno svojega poklica, kadar zapuščajo prelestne stezice božanstvenega Parnasa in se ponižajo ter sedejo na stol, visoki in nezmotljivi, ter merijo, tehtajo, sodijo, obsojajo z gestami nezmotljivosti. Resnično, da me mika, poseči globlje v to psihologično kovačnico in pokazati, kako različne so sile, ki se uveljavljajo pri teh umetnikih-stvariteljih in umetnikih-sodnikih, zgledeov za tako študijo bi imel danes že tehtnih in hvaležnih...

Te misli so se mi nehote porodile, ko sem dobil v roke Molétovo pesniško zbirko, kajti pesnik je sam eden izmed mladih, ki ne skladajo in ustvarjajo samo, ampak tudi kritikujejo in znanstveno delujejo, na drugi strani pa ga baš četica bratov po poklicu tako čudno pozdravlja. Škoda pa, da sem profesor, ker se mi bo profesorska beseda vzela dvakrat za zlo. Moram namreč povedati že ob začetku odkrito

¹⁾ Illyr. Blatt 1833, str. 40.

²⁾ Außerordentliche Beilage zum Illyr. Blatte Nr. 14., v. 6. IV. 1833, str. 5.

besedo. Ko sem nedavno omenil prav v tem listu Molétovo razpravo o Slowackem, sem hvalil njegovo veliko sposobnost, čutiti pesniški, poglobiti se v tujo pesniško individualnost; izpodbujal sem ga, naj vztraja na tej poti in nas seznanja s tujimi, zlasti slovanskimi geniji, kajti on je vrlo sposoben za to. Hotel sem zapisati še en stavek, pa sem ga raje zamolčal, in danes se ne kesam, da sem to storil. Zamolčani stavek po bi bil meril na Moléta kot ustvarjajočega, izvirnega pesnika, kakor mi je bil znan po svojih po listih in knjigah objavljenih spevih. In pričujoča zbirka nam kaže iste vrline in nedostatke, samo da prihaja oboje v knjigi, kjer nam je mogoč lažji pregled, do krepkejšega izraza Vendar ne smemo pozabiti, da imamo pred seboj prvenec mladega pisatelja, ki je na vsak način sposoben še lepega razvoja in višjega izpopolnjenja. Prav radi tega pa ne smemo polagati preveč važnosti na dejstvo, da so zapustili vzorniki, katerim je sledil, pri Molétu dovolj jasnih sledov; sicer pa se mladi pesnik niti posebno ne trudi, da bi te sledove zabil. Resnica je pač, da je Molé čudovito načitan mož, ki pozna prav tako slovanska slovstva kakor romanska in germanska. Toda najsilneje je vplivalo nanj poljsko in italijansko, prvo zlasti s svojo bogato in nežno koloristiko, drugo s svojo oblikovno dovršenostjo in muziko verza. Res je pa, da svojega ideala, ki ga išče „med marmornatimi stenami . . . mistične krasote“ in ki je ideal „v nezemskem carstvu solnčne Večnosti, rojene iz Lepote“, še ni našel, kajti o mističnosti pri njem ni skoro sledu. Ni tako važno, da iztaknemo to in ono prisposodbo, to ali drugo pesniško misel, ki jo je hote ali nehote izposodil pesnik od znanih, recimo italijanskih mojstrov, klasičnih ali modernih, pač pa je odločilno, da je Molé dozdej študiral te mojstre — preveč zunanje. In baš za tem tudi boleha Molétova na zunaj sicer često bleščeča lirika, ki pa ji nedostaja tiste notranje toplote, katera priča, da je umotvor res vzkliil iz duše. Romanu je oblika neprimerno več nego nam Slovanom. Romana omamlja sama godba glasov, pestrih prisposodob in tok smelih črt, da iz zgolj zunanosti nastane v njem nekovo čuvstveno valovanje, pri nas pa je v normalnih odnošajih to izključeno. Zato pa dela Molétova zbirka na nas vtisk nekove preračunane treznosti, kvečjemu; da tuintam dosega mehko — pastela. Morda je to tudi docela osebna nota Molétova, ali v tem slučaju mu prorokujem, da ne bo dolgo pel, ker se mu bo, kakor marsikateremu naših mladih, studenec poezije skoro posušil. In kljub temu, da se nagiblje Molétova moč bolj na umsko nego na čuvstveno stran, je netežko opaziti, da je idejna stran v pričujoči zbirki dokaj skromna; močno se mi vsiljuje misel, kakor da bi bilo to nastalo namenoma, po treznem estetičnem preudarku, vsaj kar se tiče sestave zbirke. Nevarnost, da napravi taka zbirka vtisk enoličnosti, je pri tem jako velika. Tudi se mi zdi, da so baš nekateri objektivno podani pesniški predmeti najdovršenejše točke v naši knjigi, dasi so manj podobne idealu Molétove oblikovne popolnosti; v tem pogledu naj imenujem le „Vrnitev zmagane vojske“ (str. 98), ki naravnost izzivlje komponista, da nam ob njej ustvari glasben umotvor. Sicer ni moj namen, da bi točko za točko analiziral to preko osemdeset komadov obsegajočo knjigo, skleniti pa hočem svoje razmotrivanje s sodbo, da kljub vsemu vendar le pomenijo Molétove poezije obogatjenje naše lepe književnosti, in to zlasti z ozirom na oblikovno dovršenost, obilico pesniških oblik ter že pohvaljeno koloristiko pesniškega risanja. Zbirka sicer ni nositeljica popularnih idej, pesnik ni borilec za aktualne socialne in narodne ideale, marveč bolj estetičen aristokrat, prav zato pa mora vzbuditi ta knjiga zanimanje pri tistih, ki jim mnogi naših mladih pisateljev baš zaradi omenjenih lastnosti niso kaj posebno pri srcu.

Dr. Iv. Merhar.